

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2014/161

Karar Sayısı : 2015/26

Karar Tarihi : 5.3.2015

R.G. Tarih-Sayı : 21.5.2015-29362

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Edremit 1. Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 43. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Sanık hakkında hırsızlık suçundan açılan kamu davasında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

Kanun'un itiraz konusu kuralı da içeren "*Zincirleme suç*" başlıklı 43. maddesi şöyledir:

"Madde 43- (1) Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. **Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır.** Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. (Ek cümle: 29/6/2005- 5377/6 md.) *Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır.*

(2) Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) *Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmaz."*

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2. ve 38.maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İktüzüğü hükümleri uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN, M. Emin KUZ ve Hasan Tahsin GÖKCAN'ın katılımlarıyla 22.10.2014 tarihinde yapılan ilk

inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Hasan Mutlu ALTUN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, zincirleme suç işlenmesi nedeniyle faile sadece bir kez ceza verilmesi gerektiğine göre, bu ceza belirlenirken genel kurallara göre temel cezadan belirli bir oranda uzaklaşarak hüküm kurulması mümkün olduğu hâlde ayrıca bir oran belirlenerek ceza artırımı yapılmasının hukuk devleti, cezaların şahsiliği ve kusursuz suç ve cezanın olmayacağı ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 43. maddesinin itiraz konusu kuralın da yer aldığı (1) numaralı fıkrasında, bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda bir kez cezaya hükmedileceği, ancak verilecek cezanın, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılabileceği, bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekillerinin aynı suç sayılacağı, mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmüne göre ceza verileceği, (2) numaralı fıkrasında aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da birinci fıkra hükmünün uygulanacağı, (3) numaralı fıkrasında kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu madde hükümlerinin uygulanmayacağı öngörülmüştür.

Anayasanın 2. maddesiyle Türkiye Cumhuriyetinin demokratik hukuk devleti olduğu güvence altına alınmıştır. Hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Ceza hukukunun, toplumun kültür ve uygarlık düzeyi, sosyal ve ekonomik yaşantısıyla ilgili bulunması nedeniyle suç ve suçlulukla mücadele amacıyla ceza ve ceza muhakemesi alanında sistem tercihinde bulunulması Devletin ceza siyaseti ile ilgilidir. Bu bağlamda ceza hukukuna ilişkin düzenlemeler bakımından kanun koyucu Anayasa'nın temel ilkelerine ve ceza hukukunun ana kurallarına bağlı kalmak koşuluyla, soruşturma ve yargılamaya ilişkin olarak hangi yöntemlerin uygulanacağı, toplumda belli eylemlerin suç sayılıp sayılmaması, suç sayıldıkları takdirde hangi çeşit ve ölçülerdeki ceza yaptırımlarıyla karşılanmaları gerektiği, hangi hâl ve hareketlerin ağırlaştırıcı ya da hafifletici öge olarak kabul edileceği gibi konularda takdir yetkisine sahiptir.

Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında, "*Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz.*"; üçüncü fıkrasında, "*Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.*" denilerek suçun ve cezanın kanuniliği esası benimsenmiş; yedinci fıkrasında ise ceza sorumluluğunun şahsi olduğu belirtilerek herkesin, kendi fiilinden sorumlu tutulacağı, başkalarının suç oluşturan fiillerinden dolayı cezalandırılmayacağı kabul edilmiştir.

Ceza sorumluluğunun şahsiliği ceza hukukunun temel kurallarındandır. Cezaların şahsiliğinden amaç, bir kimsenin işlemediği bir fiilden dolayı cezalandırılmamasıdır. Diğer bir anlatımla, bir kimsenin başkasının fiilinden sorumlu tutulmamasıdır. Bu ilkeye göre asli ve feri fiilden başka kişilerin bir suç sebebiyle cezalandırılmaları olanaklı değildir. Ceza sorumluluğunun şahsiliği, kusursuz suç ve cezanın olmayacağı ilkesinin de gereklerindendir. Kusursuz suç ve cezanın olmayacağı ilkesine göre bir insanın davranışı nedeniyle ortaya çıkan sonuçtan sorumlu tutulabilmesi için davranışının en azından kusurlu olması gerekir. Anayasa'nın 38. maddesinin yedinci fıkrası ile ilgili gerekçede de "*Fıkra, ceza sorumluluğunun şahsi olduğu; yani failden gayri kişilerin bir suç sebebiyle cezalandırılmayacağı hükmünü getirmektedir. Bu ilke dahi ceza hukukuna yerleşmiş ve 'kusura dayanan ceza sorumluluğu' ilkesine dahil, terki mümkün olmayan bir temel kuralıdır.*" denilmektedir.

Zincirleme suç, cezaların adalete ve hakkaniyete uygun olmasını sağlayacağı düşüncesiyle çağdaş ceza hukuku tarafından kabul edilen, karşılaştırmalı hukukta geniş bir şekilde uygulanan, ilkeleri ve kapsamı da belirli olan bir kurumdur. Zincirleme suç söz konusu olduğunda, diğer bir ifadeyle aynı suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi ya da aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumlarında, faile mağdur veya fiil sayısınca değil, bir kez ceza verilmektedir. Ancak bu ceza itiraz konusu kuralla belirlenen oranda artırılmaktadır. Bu şekilde failin fiiliyle mağdurun zararı arasında bir denge kurulması amaçlanmaktadır. Dolayısıyla kanun koyucunun, ceza yaptırımlarının belirlenmesindeki takdir yetkisine dayanarak zincirleme olarak gerçekleştirilen suçlarda cezanın belirli oranlarda artırılmasını öngörmesinde hukuk devleti ilkesi ile çelişen bir yön bulunmamaktadır.

Diğer yandan kuralın zincirleme şekilde gerçekleşen suçlar için geçerli olduğu konusunda kuşku yoktur. Bu şekilde ceza artırımının failin aslında konusu birden çok kez suç oluşturan fiillerine karşılık olacağı ve suçun faili olan kişiler hakkında uygulanacağı açıktır. Dolayısıyla kural, Kanun'da suç olarak tanımlanan fiilleri kusurlu davranışlarıyla gerçekleştiren kişiler hakkında uygulanacağından, "*cezaların şahsiliği*" ve "*kusursuz suç ve cezanın olmayacağı*" ilkelerine de aykırılık içermemektedir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 43. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 5.3.2015 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Zühtü ARSLAN	Serruh KALELİ	Alparslan ALTAN

Esas Sayısı : 2014/161
Karar Sayısı : 2015/26

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

M. Emin KUZ

Üye

Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye

Kadir ÖZKAYA